

คู่มือ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน “พาน้องกลับมาเรียน”

D to D Model

(Decrease to Drop Model)

Related agency : 2P&O

Participant

Partner

Organization

Input : 4M

Man

Money

Material

Management

Output : 2D

Decrease

Drop

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ตามนโยบายของรัฐบาล “จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ที่ให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่ม เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับประโยชน์ในทุกด้านอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องให้การศึกษากับผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเต็มก้น จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน”

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับ ดูแล สนับสนุนส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรและบุคคลต่างๆ ที่จัดการศึกษาภาคบังคับ และขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา จึงได้จัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อเป็นแนวทางให้ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เจ้าหน้าที่ระดับสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการ “พาน้องกลับมาเรียน” ได้อย่างเหมาะสม

นายชาติชาย ชันทำ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญ	1
2. วัตถุประสงค์	3
3. คำนยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4
1. นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการ “พาน้องกลับมาเรียน”	4
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของการตกล้นและการออกกลางคันของผู้เรียน	5
3. ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร	9
4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกตกล้นและเด็กออกกลางคัน	15
5. บทบาทของหน่วยงานต่างๆ	19
6. การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	22
บทที่ 3 รูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร	23
1. ส่วนประกอบของรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน”	23
2. การดำเนินการรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน”	25
3. ตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินการพาน้องกลับมาเรียน	27
บทที่ 4 บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครและสถานศึกษา	28
1. บทบาทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร	28
2. บทบาทของสหวิทยาเขต	28
3. บทบาทของสถานศึกษา	29
บรรณานุกรม	31
ภาคผนวก	33

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป็นวาระการพัฒนา ระยะ 15 ปี (ค.ศ. 2016 - 2030) ที่ผู้นำประเทศสมาชิกสหประชาชาติ จำนวน 193 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ได้ร่วมกันลงนามรับรองพันธสัญญาทางการเมืองระดับผู้นำในเอกสาร “Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development” เป็นการยืนยันเจตนารมณ์และกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกด้านต่างๆ ใน 15 ปีข้างหน้าร่วมกัน เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ รวมทั้งสานต่อภารกิจที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จภายใต้เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) (ค.ศ. 2000 - 2015) ประกอบด้วย เป้าหมายหลัก 17 ข้อ ที่ครอบคลุม ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็น 3 เสาหลักด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา : สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาและแก้ไขโจทย์การพัฒนาการศึกษาของโลก ทั้งโอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา และปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ ทุกมิติ ทุกระดับ ทุกประเภท อย่างครอบคลุม ทัวถึง และเท่าเทียม (United Nations, 2021) กอปรกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีนโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทย มีบทบาทมากขึ้นในประชาคมโลกและมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในประชาคมโลกผ่านการพัฒนา บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562)

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ผ่านมา และที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบทำให้ผู้เรียนจำนวนมากหลุดออกจากระบบการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้สำรวจข้อมูลนักเรียนที่ได้รับทุนเสมอภาคจาก กสศ. ในกลุ่มรอยต่อ ตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาล 3 ที่จะศึกษาต่อประถมศึกษาปีที่ 1, กลุ่มรอยต่อระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จะศึกษาต่อในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1, กลุ่มรอยต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หรือศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 และจากข้อมูล ณ วันที่ 14 พฤษภาคม 2564 นักเรียนกลุ่มรอยต่อได้รับทุนจาก กสศ. และได้ศึกษาต่อแล้วกว่า 200,000 คน ในจำนวนนี้ไม่พบข้อมูล การไปเรียนต่อที่ใด จำนวน 41,610 คน จำแนกเป็นชั้นอนุบาล 3 จำนวน 391 คน , ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8,092 คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 33,127 คน (แนวนหน้า, 2564) จากข้อมูลข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการดำเนินการตามบทบาทและภารกิจจัดการศึกษา

ตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล และถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องให้การศึกษากับผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” โดยบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) จำนวน 12 หน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานในการจัดการศึกษาและภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ หรือได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาฝีมือเพื่อการมีงานทำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีพันธกิจในการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้กับเด็กทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล นโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องตามพันธกิจ จึงมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนป้องกันผู้เรียนออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่งเสริมการใช้ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รวบรวม ข้อมูลในวันที่ 6 กันยายน 2565 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีเด็กตกล้น และเด็กออกกลางคัน จำนวน 77 คน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้ดำเนินการ ติดตามค้นหาเรียบร้อยแล้ว คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนเด็กตกล้นและเด็กออกกลางคันทั้งหมด มีรายละเอียดในการติดตามค้นหาดังนี้ ติดตามพบตัว จำนวน 76 คน และติดตามไม่พบตัว จำนวน 1 คน ทั้งนี้ จากเด็กตกล้นและเด็กออกกลางคันที่ติดตามพบตัว จำนวน 76 คน สามารถนำกลับเข้าสู่ระบบ การศึกษาได้ จำนวน 62 คน คงเหลือผู้เรียนที่ยังไม่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา จำนวน 14 คน โดยสามารถจำแนก สาเหตุของปัญหาดังกล่าวได้ 4 ประเด็น คือ 1) จบการศึกษาภาคบังคับและไม่ประสงค์เข้าเรียนต่อ จำนวน 8 คน 2) อายุพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับและไม่ประสงค์เข้าเรียนต่อ จำนวน 1 คน 3) ความจำเป็นทางครอบครัว จำนวน 4 คน 4) กลุ่มเสี่ยงที่ถูกดำเนินคดีอยู่ในสถานพินิจ จังหวัดราชบุรี จำนวน 1 คน พร้อมทั้ง ได้ส่งต่อ ข้อมูลของผู้เรียนที่ยังไม่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาไปยังภาคีเครือข่าย เพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ในด้านต่างๆ ต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เป็นหน่วยงานที่กำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริม และประสานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรและบุคคลต่างๆ ที่จัดการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามนโยบายและได้มาตรฐาน โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2564) จึงได้จัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาลูกตกล้นและเด็กออกกลางคัน “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อเป็นการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ให้เด็กตกล้นและเด็กออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพอย่างน้อยจนจบ การศึกษาภาคบังคับ และ/หรือได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาฝีมือ เพื่อการมีงานทำ และดูแล ช่วยเหลือ ส่งต่อ โดยบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน “พาน้องกลับมาเรียน”
- 2.2 เพื่อติดตามค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ
- 2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ให้ได้รับการศึกษาอย่างน้อยจนจบการศึกษาภาคบังคับ และ/หรือได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาฝีมือเพื่อการมีงานทำ
- 2.4 เพื่อดูแล ช่วยเหลือ ส่งต่อเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2.5 เพื่อระดมสรรพกำลังในการติดตามค้นหาและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน กับหน่วยงานหรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ตามบทบาทหน้าที่ หรือภารกิจของแต่ละหน่วยงาน
- 2.6 เพื่อป้องกันผู้เรียนที่อยู่ในระบบการศึกษาไม่ให้หลุดออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่งเสริมการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

3. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

- 3.1 เด็ก หมายถึง ประชากรวัยเรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 3 – 18 ปี และเด็กพิการตั้งแต่แรกพบความพิการถึงอายุ 18 ปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
- 3.2 เด็กตกหล่น หมายถึง เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับที่ยังไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
- 3.3 เด็กออกกลางคัน หมายถึง เด็กในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เคยเข้าเรียนในสถานศึกษาแล้ว แต่ออกจากสถานศึกษาก่อนที่จะจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
- 3.4 ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
- 3.5 ระบบการศึกษา หมายถึง การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย
- 3.6 การศึกษาภาคบังคับ หมายถึง การศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
- 3.7 การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำคู่มือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการ “พาน้องกลับมาเรียน”
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของการตกหล่นและการออกกลางคันของผู้เรียน
 - 2.1 ความหมายของการตกหล่นและการออกกลางคัน
 - 2.2 ปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
 - 2.3 สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกหล่นและการออกกลางคัน
3. ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
 - 3.1 ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
 - 3.2 สถานการณ์ปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
- 5 บทบาทของหน่วยงานต่างๆ
6. การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)

1. นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการ “พาน้องกลับมาเรียน”

ตามนโยบายของรัฐบาล “จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ที่ให้ความสำคัญกับคนทุกกลุ่ม เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับประโยชน์ในทุกด้านอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ต้องให้การศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเต็มกัน แต่เนื่องจากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (covid-19) ที่ผ่านมาและที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนจำนวนมากหลุดออกจากระบบการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” โดยบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ทั้ง 12 หน่วยงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของการตกหล่นและการออกกลางคันของผู้เรียน

2.1 ความหมายของการตกหล่นและการออกกลางคัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป.) ให้ความหมายไว้ว่า เด็กตกหล่น หมายถึง เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับที่ยังไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute; TDRI) พบว่า ก่อนมีโครงการเรียนฟรี 15 ปี กลุ่มรายได้ของครัวเรือนต่อปีที่ต่ำกว่า 50,000 บาท จะมีผู้ตกหล่นจากการศึกษาระดับประถมไปสู่ระดับมัธยมศึกษามากที่สุด กล่าวคือ มีโอกาสเรียนระดับประถม ร้อยละ 50 ระดับมัธยมต้น ร้อยละ 34 และระดับมัธยมปลาย ร้อยละ 14 (กัญญาวิริ์, 2551) แต่ภายหลังจากมีโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในปี พ.ศ. 2555 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้สำรวจสถานการณ์ด้านการศึกษาของไทย พบว่า เด็กไทยมีโอกาเข้าถึงการศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยเฉลี่ย ร้อยละ 75 - 92 แต่การตกหล่นทางการศึกษาของเด็กไทยในระดับประถม ยังนับว่าเป็นตัวเลขที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก และในระดับมัธยม มีจำนวนการตกหล่นของเด็กสูงกว่าประเทศมาเลเซีย (กัญญาวิริ์, 2557)

กฤตชัย อรุณรัตน์ (2561) กล่าวว่า สถานการณ์เด็กตกหล่นในระบบการศึกษาที่ไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้รับการประสานจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ดูแลเรื่องเด็กตกหล่นจากระบบการศึกษา และได้ประสานไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีระบบข้อมูลของนักเรียนที่มีรายชื่อที่ชัดเจน โดยมอบหมายให้ครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในพื้นที่เป็นผู้ดูแล และเมื่อได้ข้อมูลเป็นปัจจุบันจึงมอบหมายให้สถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแต่ละอำเภอ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การออกกลางคัน (Drop out) เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและการศึกษารวมถึงปัญหาสังคมต่างๆ เป็นปัญหาที่ส่งผลให้ผู้เรียนต้องออกจากระบบการศึกษา และไม่สามารถกลับเข้ามาเรียนในระบบการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้เรียนได้รับประสิทธิผลไม่คุ้มค่าจากงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายที่ลงทุนไป ทั้งนี้ หากสถานศึกษาสามารถผลิตผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ สามารถเรียนจนจบตามหลักสูตร ผู้เรียนทุกคนก็จะไม่มีปัญหาการออกกลางคันหรือไม่มีผู้เรียนคนใดใช้เวลาเรียนมากกว่าหลักสูตรที่กำหนด (พัฒนรัตน์, 2562) โดยคณะทำงานได้ศึกษาแนวคิดและความหมาย “การออกกลางคัน (Drop out)” รายละเอียดดังนี้

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ให้ความหมายไว้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียนต้องออกจากระบบโรงเรียนก่อนเรียนจบหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน โดยสมบูรณ์ 2) นักเรียนกลุ่มที่ออกกลางคันยังไม่สมบูรณ์ เป็นนักเรียนกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงหรือมีแนวโน้มจะออกกลางคัน ด้วยการขาดเรียนบ่อยๆ หรือมีลักษณะสำคัญอย่างอื่นประกอบ เช่น ถูกจับเพราะต้องคดีความ หรือถูกคุมตัวในสถานพินิจ ถูกคุมประพฤติ เจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ สมรสแล้ว

หรือตั้งครุฑ และรักษาตัวจากการติดยาเสพติด นักเรียนกลุ่มนี้คือกลุ่มที่ต้องป้องกันไม่ให้ออกกลางคัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

รุ่งโรจน์ อาริยะ (2552) ให้ความหมายไว้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียนเข้าศึกษา ต่อในสถานศึกษาแล้วต้องออกจากสถานศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เช่น ขาดเรียนเกินกำหนดก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของสถานศึกษา

เบญจลักษณ์ ลอยนอก (2556) ให้ความหมายไว้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียน นักศึกษาออกจากสถานศึกษาโดยขาดการติดต่อกับแผนกทะเบียน และถูกจำหน่ายชื่อออกจากสถานศึกษา ก่อนที่จะเรียนจบตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ โดยไม่ใช่สาเหตุเนื่องมาจากการย้ายสถานศึกษา

พัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร (2562) ให้ความหมายไว้ว่า การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักเรียน ยังคงมีรายชื่ออยู่ในทะเบียนนักเรียน และอายุยังไม่พ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ออกจากสถานศึกษาไป ก่อนเรียนจบตามหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ และไม่กลับมาเข้าเรียนอีกต่อไป เพราะประสบกับสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเองโดยตรง โดยไม่ใช่สาเหตุเนื่องมาจากการย้ายสถานศึกษา

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2561) เปิดเผยว่า สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ได้รายงานตัวเลขระบบฐานข้อมูลติดตามประชากรวัยเรียนที่อยู่นอกระบบ การศึกษา โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ร่วมมือกับศูนย์เทคโนโลยี สารสนเทศทางการศึกษาและการสื่อสาร และสำนักติดตามและประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสำรวจตรวจสอบและติดตามประชากรวัยเรียน ซึ่งขยายผลการดำเนินการสำรวจ และตรวจสอบต่อเนื่องจนสิ้นสุดวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561 พบว่า มีเด็กปกติที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 99,472 คน และเด็กออกกลางคัน จำนวน 83,459 คน ซึ่งต้องการให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ได้มีการขยายโอกาสการศึกษาให้ได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน เพื่อนำกลุ่มเด็กเหล่านี้ให้มารับโอกาสทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็น การเรียนสายอาชีพ หรือการศึกษานอกระบบ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องดำเนินการ เคาะประตูบ้านนำเด็กเข้าสู่ระบบให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่า เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน หมายถึง เด็กในวัยการศึกษา ภาคบังคับที่ยังไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเด็กในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เคยเข้าเรียน ในสถานศึกษาแล้ว แต่ออกจากสถานศึกษาก่อนที่จะจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2.2 ปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน

สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้จัดให้มีมาตรการรองรับหลังจากที่ผู้เรียนออกกลางคัน ส่งผลให้ผู้เรียนที่ออกกลางคันจำนวนหนึ่งใช้ชีวิตอย่างไม่มีเป้าหมาย และมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิด จำแนกความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่ออกกลางคัน ได้ดังนี้

- 1) ส่งผลให้ไม่มีงานทำหรือได้ทำงานที่ต่ำกว่าความสามารถของตนเอง หรือได้ทำงานที่มีผลตอบแทนต่ำ
 - 2) ส่งผลให้มีปัญหาในเรื่องสุขภาพอนามัยต่อตัวของเยาวชนเอง และมักจะหนีไม่พ้นเรื่องการติดยาเสพติดให้โทษต่อร่างกาย
 - 3) กลายเป็นบุคคลที่เป็นปัญหา และเป็นภัยต่อสังคมไปด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลกระทบจากการออกกลางคันของนักเรียนมีผลต่อสังคม โดยก่อให้เกิดปัญหาในทางอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น
 - 4) เป็นผู้ที่ไม่มีงานทำและไม่มีรายได้ จึงทำให้เขาเหล่านี้เป็นภาระของครอบครัวและสังคม
- สรุปได้ว่า ปัญหาและผลกระทบจากการออกกลางคันของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาสหลายๆ ด้าน ทั้งต่อตัวเด็กและเยาวชนเองรวมไปถึงสูญเสียโอกาสของสังคม และส่งผลกระทบต่อไปถึงความเจริญของประเทศชาติด้วย (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2550)

2.3 สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกหล่นและการออกกลางคัน

นันทวิช นูนารถ (ม.ป.ป.) ให้ความเห็นว่า ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของเด็กและเยาวชน จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว บทบาทและการสนับสนุนจากครอบครัว การเห็นความสำคัญด้านการศึกษาของผู้ปกครอง การมีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว และการศึกษาของผู้ปกครอง
- 2) ปัจจัยเสี่ยงด้านครู ได้แก่ รู้จักและเข้าใจนักเรียน ความพร้อมในการเรียนการสอน ปัจจัยเสี่ยงด้านสถานศึกษา ได้แก่ ความพร้อมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ความปลอดภัยในสถานศึกษา มาตรการเพื่อปกป้อง หรือพิทักษ์เด็กอย่างจริงจังจริงจังใจ ให้ความดูแลช่วยเหลือที่ถูกต้อง เท่าทันหรือเท่าเทียม จัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วม บุคลากรครูมีคุณธรรม จริยธรรม หรือจัดการศึกษาโดยพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและสถานศึกษา
- 3) ปัจจัยเสี่ยงด้านผู้เรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง สุขภาพ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การเบื่อหน่ายต่อการเรียน ด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์
- 4) ปัจจัยเสี่ยงด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางบ้าน การย้ายถิ่นฐาน การสาธารณสุขโรค และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

อัญชิสา อยู่เย็นยง (2550) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อเยาวชนในตัดสินใจออกจากโรงเรียนกลางคัน ในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษาตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยได้จำแนกปัจจัยของการออกกลางคันของนักเรียนเกิดจากปัจจัย 4 กลุ่ม ดังนี้

1) ปัจจัยด้านตัวนักเรียนเอง ได้แก่ นักเรียนมีผลการเรียนไม่ดี สอบตกซ้ำชั้น ไม่สนใจการเรียน ไม่อยากเรียน หรือเบื่อหน่ายการเรียน อายุมากหรือมีร่างกายโตกว่าเด็กในระดับชั้นเดียวกัน มีปัญหาเกี่ยวกับครู หรือถูกครูลงโทษและปัญหาด้านสุขภาพ เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ผู้ปกครองมีฐานะยากจนหรือรายได้ต่ำ ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ผู้ปกครองต้องเดินทางไปประกอบอาชีพที่อื่น ผู้ปกครองต้องการให้นักเรียนประกอบอาชีพหรือหารายได้ ครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อย บิดามารดาไม่เอาใจใส่ในการเรียนของบุตร และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านโรงเรียนและครู ได้แก่ จำนวนครูไม่สอดคล้องกับนักเรียน ครูขาดเจตคติที่ดีต่อการสอนโรงเรียนขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดบริการด้านการแนะแนว และขาดบริการด้านการอำนวยความสะดวกในโรงเรียน การจัดโปรแกรมด้านการเรียนไม่น่าสนใจหรือไม่สนองความต้องการของนักเรียน ครูขาดการติดตามนักเรียนที่ขาดเรียน และขาดความเป็นธรรมต่อนักเรียน เป็นต้น

4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ชุมชน และวัฒนธรรม ได้แก่ บ้านเรือนนักเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ห่างไกลจากแหล่งน้ำและขาดสาธารณูปโภค หรืออาศัยอยู่ในชุมชนหนาแน่นมีปัญหาเรื่องการสื่อสารในโรงเรียนเนื่องจากนักเรียนถนัดภาษาถิ่นมากกว่า ราษฎรในชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียนอยู่ในระดับต่ำ

ครรชิต เมฆขลา (2552) ได้สรุปสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักเรียนซึ่งประกอบไปด้วย

1) นักเรียนไม่อยากเรียน ไม่พร้อมที่จะเรียน มีความบกพร่องด้านร่างกายหรือสติปัญญา

2) โรงเรียนและครู ที่ไม่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียน ขาดการบริการแนะแนว มีทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

3) ครอบครัวที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวที่แตกแยก ไม่มีผู้ดูแลเอาใจใส่นักเรียน

4) สังคมที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตไปในทางที่ดีให้กับนักเรียนเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

ภูมิ เพชรศักดิ์ศิริ (2553) ได้สรุปปัจจัยความเสี่ยงต่อการออกกลางคันของนักเรียนไว้ว่ามี 4 ปัจจัยหลัก จำนวนรวมทั้งสิ้น 12 ปัจจัย ได้แก่

1) ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว จำนวน 4 ปัจจัย คือ

1.1) รายได้ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง

1.2) ระดับการศึกษาของพ่อแม่

1.3) อาชีพของพ่อแม่

1.4) อาชีพของแม่

- 2) ปัจจัยเสี่ยงด้านครู/ โรงเรียน จำนวน 2 ปัจจัย คือ
 - 2.1) ครูไม่ได้ไปเยี่ยมบ้านนักเรียน
 - 2.2) ไม่มีครูรับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาแก่นักเรียน
- 3) ปัจจัยเสี่ยงด้านนักเรียน จำนวน 2 ปัจจัย คือ
 - 3.1) การเข้าเรียนสาย
 - 3.2) การขาดเรียน
- 4) ปัจจัยเสี่ยงด้านเพื่อน จำนวน 4 ปัจจัย คือ
 - 4.1) การมีเพื่อนที่เคยติด 0 ร มส.
 - 4.2) การมีเพื่อนไม่ตั้งใจเรียน
 - 4.3) การมีเพื่อนที่ออกกลางคันไปแล้ว
 - 4.4) การมีเพื่อนที่ชอบใช้ความรุนแรง

พัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร (2562) ให้ความเห็นว่า ข้อมูลบ่งชี้ที่นักเรียนออกกลางคัน และนักเรียนเสี่ยงออกกลางคัน ประกอบด้วยข้อมูลบ่งชี้ 4 ประเด็น คือ

- 1) นักเรียนเบื่อเรียน
- 2) นักเรียนเป็นเด็กพิเศษ/มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
- 3) นักเรียนด้อยโอกาส
- 4) นักเรียนถูกละเมิดสิทธิ

ธนุ วงษ์จินดา รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า ปัญหาสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่ได้เข้าเรียน หรือเข้าเรียนแล้ว แต่ออกกลางคัน ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID - 19 จึงมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้เรียนอาจจะต้องดูแลพ่อแม่ที่เจ็บป่วย ผู้เรียนอาจจะต้องย้ายติดตามผู้ปกครองไปพื้นที่อื่น หรือต้องออกมาหารายได้จนเจ็นครอบครัวตนเอง ผู้ปกครองมีรายได้น้อยขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดำรงชีวิต หรืออยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล อยู่ในพื้นที่ป่าเขา เกษะแก่ง ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กขาดโอกาสทางการเรียน (แนวหน้า, 2564)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกหล่นและการกลางคันของผู้เรียน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านครอบครัว 2) ปัจจัยด้านโรงเรียนและครู 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และ 4) ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ซึ่งแต่ละปัจจัยมีสาเหตุแตกต่างกันล้วนมีผลต่อการออกกลางคันและการกลับมาเรียนทั้งสิ้น

3. ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นหน่วยงานกำกับ ดูแล สนับสนุน ส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรและบุคคลต่างๆ ที่จัดการศึกษาภาคบังคับ และขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา จึงเป็นเสมือนหน่วยอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษาและหน่วยงานจัดการศึกษาอื่น ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างคล่องตัวมีความเป็นอิสระ

สามารถให้บริการทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพและเป็นธรรม โดยดำเนินการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1) ระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อวางรากฐานชีวิตและเตรียมเด็ก อายุ 4 - 6 ปี ให้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

2) ระดับการศึกษาภาคบังคับ (เด็กอายุย่างปีที่ 7 - 16)

2.1) ระดับประถมศึกษา เพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ใช้เวลาเรียน 6 ปี

2.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในด้านต่างๆ ให้รู้ความต้องการ ความสนใจ ความถนัดด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการประกอบกิจการ และอาชีพตามวัย ใช้เวลาเรียน 3 ปี

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มุ่งส่งเสริมผู้เรียนตามความถนัดความสนใจเพื่อเป็นพื้นฐาน สำหรับการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคม ใช้เวลาเรียน 3 ปี

3.1.1 ภารกิจ อำนาจหน้าที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2560

กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

2) วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

3) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4) กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา

5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

6) ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7) จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

- 9) ดำเนินการและประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
- 10) ประสาน ส่งเสริมการดำเนินการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา
- 11) ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 12) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2564)

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาด้านปริมาณทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสมุทรสาคร (ข้อมูล DMC ณ 10 มิถุนายน 2565)

ด้านปริมาณทางการศึกษา	จำนวน
สถานศึกษา	102 แห่ง
นักเรียน	37,546 คน
ห้องเรียน	1,632 ห้อง

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาด้านบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
(ข้อมูลกลุ่มบริหารงานบุคคล 10 มิถุนายน 2565)

ด้านบุคลากร	จำนวน (อัตรา)
ข้าราชการในสำนักงาน (72 อัตรา)	
ผู้บริหารการศึกษา	4
บุคลากรทางการศึกษา 38ค (1)	19
บุคลากรทางการศึกษา 38ค (2)	49
ข้าราชการครูในสถานศึกษา (1,998 อัตรา)	
ผู้บริหารสถานศึกษา	102
รองผู้บริหารสถานศึกษา	60
ครูผู้สอน	1,835
ครูอัตราจ้าง (72 อัตรา)	
พนักงานราชการ (ครู)	44
ครูรายเดือน แก้ปัญหาสถานศึกษาขาดแคลนครูชั้นวิกฤติ	20
ครูวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์	5
ครูผู้ทรงคุณค่าแห่งแผ่นดิน	3

ตารางที่ 2 (ต่อ) แสดงข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษาด้านบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
(ข้อมูลกลุ่มบริหารงานบุคคล 10 มิถุนายน 2565)

ด้านบุคลากร	จำนวน (อัตรา)
อัตราจ้างในสำนักงาน (19 อัตรา)	
ลูกจ้างประจำ	2
พนักงานราชการ (คอมพิวเตอร์)	1
พนักงานราชการ (นักจิตวิทยา)	1
อัตราจ้างตามภารกิจ	13
ยาม	1
แม่บ้าน	1
อัตราจ้างในสถานศึกษา (150 อัตรา)	
พี่เลี้ยงเด็กพิการ	17
ลูกจ้างประจำ	25
ธุรการ (คืนครูให้นักเรียน)	46
ธุรการ	33
นักการภารโรง	29

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษาที่เปิดสอน ปีการศึกษา 2565
(ข้อมูล DMC ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

ระดับการศึกษา	จำนวนสถานศึกษา	จำนวนสถานศึกษาจำแนกเป็นอำเภอ		
		เมืองสมุทรสาคร	กระทุ่มแบน	บ้านแพ้ว
อนุบาล 1 – ประถมศึกษา	22	10	5	7
อนุบาล 2 – ประถมศึกษา	52	31	10	11
อนุบาล 3 – ประถมศึกษา	1	1	-	-
อนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3	3	2	-	1
อนุบาล 2 – มัธยมศึกษาปีที่ 3	23	10	3	10
อนุบาล 2 – มัธยมศึกษาปีที่ 6	1	-	1	-
รวม	102	54	19	29

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนสถานศึกษา จำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2559 – 2565
(ข้อมูล DMC ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

ขนาด	จำนวนสถานศึกษาในปีการศึกษา (แห่ง)						
	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565
ขนาดที่ 1 นร. 1-120 คน	21	25	25	26	25	26	24
ขนาดที่ 2 นร. 121 - 200 คน	34	28	29	26	26	26	26
ขนาดที่ 3 นร. 201 – 300 คน	10	10	10	12	13	10	11
ขนาดที่ 4 นร. 301 – 499 คน	14	15	14	13	14	18	17
ขนาดที่ 5 นร. 500 – 1,499 คน	19	21	22	24	22	20	22
ขนาดที่ 6 นร. 1,500 – 2,499 คน	5	4	3	2	2	2	2
ขนาดที่ 7 นร. 2,500 คนขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-
รวม	103	103	103	103	102	102	102

3.1.2 การปฏิบัติงานด้านแก้ปัญหาเด็กตกหล่น เด็กกลุ่มเสี่ยง และเด็กออกกลางคัน

การดำเนินงานการแก้ปัญหาเด็กตกหล่น เด็กกลุ่มเสี่ยง และเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กในวัยเรียนได้เข้าเรียน การศึกษาภาคบังคับทุกคนและเรียนต่อเนื่องจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อให้มีระบบการเฝ้าระวัง เด็กในวัยเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยมีขอบเขตของงาน คือ เด็กวัยเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตบริการ ของแต่ละโรงเรียนต้องได้เข้าเรียนทุกคนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาสถานศึกษาในสังกัด และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม ศูนย์การเรียนรู้ ในสถานประกอบการห้องเรียนสาขา ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

3.2 สถานการณ์ปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3.2.1 สถานการณ์ปัญหาเด็กออกกลางคัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประจำปีการศึกษา 2563

ปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีจำนวนเด็กออกกลางคัน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 0.03 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด จำนวน 37,478 คน โดยมีสาเหตุหลักดังนี้ อพยพตามผู้ปกครอง มีปัญหาในการปรับตัว มีปัญหาครอบครัว เป็นต้น

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนเด็กออกลูกกลางคัน ปีการศึกษา 2563 (ข้อมูล DMC ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2564)

ระดับชั้น	จำนวน		ร้อยละ	สาเหตุ 3 อันดับแรก
	นักเรียน (คน)	ออกลูกกลางคัน (คน)		
ก่อนประถม	6,975	-		1. อพยพตามผู้ปกครอง
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	26,354	8	0.03	2. มีปัญหาในการปรับตัว
มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	4,038	2	0.05	3. มีปัญหาครอบครัว
มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6	111	-		
รวม	37,478	10	0.03	

3.2 สถานการณ์ปัญหาเด็กต้อและเด็กออกลูกกลางคันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประจำปีการศึกษา 2564

ปีการศึกษา 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีจำนวนเด็กต้อและเด็กออกลูกกลางคัน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 0.21 จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด จำนวน 36,831 คน โดยมีสาเหตุหลักดังนี้ เข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัด ย้ายถิ่นที่อยู่ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและไม่มีประสงค์จะเข้าเรียนต่อ เป็นต้น

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนเด็กออกลูกกลางคันและเด็กต้อ ปีการศึกษา 2564

(ข้อมูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2565)

ระดับชั้น	จำนวน		ร้อยละ	สาเหตุ 3 อันดับแรก
	นักเรียน (คน)	ออกลูกกลางคัน (คน)		
ก่อนประถม	6,691	18	0.27	1. เข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดอื่น
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	26,000	41	0.16	2. ย้ายถิ่นที่อยู่
มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	4,006	18	0.45	3. จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและไม่มี
มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6	134	-	-	ประสงค์จะเข้าเรียนต่อ
รวม	36,831	77	0.21	

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกหล่นและออกกลางคันของผู้เรียน

การพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพ บุคลากรทุกคนต้องพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า การบริหารระบบคุณภาพ ซึ่งได้รับแนวคิดและหลักการของการพัฒนาองค์กร (Organization Development) สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพที่ได้รับการยอมรับของหน่วยงานต่างๆ ไป ได้แก่ การใช้วงจรการควบคุมคุณภาพ (PDCA Cycle) หรือวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ซึ่งแบ่งขั้นตอนการทำงานเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan : P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do : D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงาน (Check : C) ขั้นตอนที่ 4 การแก้ปัญหา (Action : A) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540)

กระบวนการบริหาร PDCA ซึ่งประกอบด้วย Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) และ Act (การปรับปรุงแก้ไข) เป็นกระบวนการบริหารที่ได้เผยแพร่อย่างกว้างขวางในปี ค.ศ. 1950 โดย Edwards W. Deming นักบริหารส่วนใหญ่เรียกวงจรนี้ว่า “วงจรเดมมิง” โดยวงจรเดมมิงเป็นวงจรการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย นับตั้งแต่การบริหารกิจการต่างๆ การดำเนินชีวิตของบุคคลให้ประสบความสำเร็จ การทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการบริหารงานในองค์กรของรัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ (ยุทธนา, 2560)

4.1 ความหมายของวงจรเดมมิง

แบงค์ (Bank อ้างถึงใน เรื่องวิทย์ เกษมสุวรรณ, 2545) กล่าวถึงประวัติของเดมมิงว่า เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหลักการบริหารที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้แทนกันกับการจัดการคุณภาพ เขาเป็นคนผลักดันให้ผู้บริหารญี่ปุ่นยอมรับแนวคิดในการจัดการคุณภาพ และเป็นคนแรกที่มีมองว่าการจัดการคุณภาพเป็นกิจกรรมขององค์กรทั้งหมด ไม่ใช่แค่งานตรวจคุณภาพ ตามที่กำหนดหรือเป็นงานของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเป็นคนแรกที่ระบุว่าคุณภาพเป็นความรับผิดชอบทางการบริหารของผู้บริหาร

วงล้อเดมมิงถูกพัฒนาขึ้นโดย ดร. ชิวฮาร์ท นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน ซึ่งต่อมา ดร.เดมมิง ได้นำไปเผยแพร่ที่ประเทศญี่ปุ่นจนประสบความสำเร็จและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 4 ขั้นตอน คือ PDCA (Plan, Do, Check and Act) ที่เป็นกิจกรรมพื้นฐาน ในการพัฒนาประสิทธิภาพ และคุณภาพในการดำเนินงานขององค์กร

วีรพงษ์ เณิมจิระรัตน์ (2543) กล่าวว่า วงล้อเดมมิง หรือวงล้อ PDCA คือวิธีการที่เป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่ทำงานไม่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Act) ดังนั้น การหมุนวงล้อเดมมิง (PDCA) อย่างต่อเนื่องจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐ (2545) ได้เสนอว่า วงจรเดมมิง หรือ PDCA Cycle คือ แนวความคิดในการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการพัฒนากระบวนการ (Process Improvement) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวคิดของ ดร.เดมมิง และถือเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิธีการต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

4.2 กระบวนการแก้ไข้ปัญหา

4.2.1 Plan คือ การวางแผนที่จะครอบคลุมในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการแก้ไข้ปัญหา และจัดทำแผนการดำเนินงานในกิจกรรมที่ประกอบกันทั้ง 4 ของวงจร PDCA นั้น ขั้นตอนการวางแผนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า การดำเนินการในขั้นตอนที่เหลือจะเป็นอย่างไร ขอเพียงแต่ให้การวางแผนถูกต้องก็พอ แต่เนื่องจากทุกสิ่งที่ลงมือปฏิบัติต้องอาศัยแผน หากแผนที่วางเอาไว้ไม่ดีขั้นตอนต่อไปก็จะไม่ดีไปด้วย เพราะมีการวางแผนผิดตั้งแต่ต้น ซึ่งหากมีการวางแผนที่ดีปัญหาต่างๆ ที่ตามมาก็จะมีน้อยหรือมีโอกาสที่จะไม่เกิดขึ้นเลย ในการจัดทำแผนจำเป็นจะต้องมีการระบุข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีผลต่อแผน เช่น ทรัพยากร มนุษย์ วัตถุดิบ เงินทุน และระยะเวลาที่จะใช้ในการดำเนินการ และพิจารณาหาวิธีการที่เป็นไปได้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการวางแผนดังกล่าวว่ามีการวางแผนที่ดีหรือไม่ และปฏิบัติถูกต้องตามแผนที่วางไว้หรือไม่

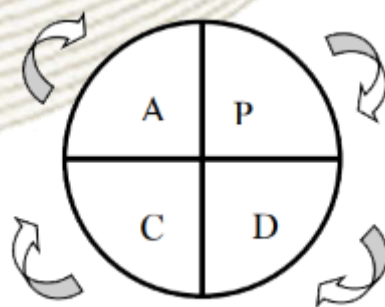
4.2.2 Do คือ การลงมือปฏิบัติหลังจากจบจากการวางแผนแล้วเริ่มเข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ที่วางไว้ และควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติตามแผนที่วางเอาไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งที่ควรคำนึงในขั้นตอนดังกล่าวคือ

- 1) สร้างความมั่นใจว่าผู้รับผิดชอบดำเนินการเล็งเห็นถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย
- 2) ให้ผู้มีส่วนรับผิดชอบได้รับรู้เนื้อหาและแผนที่วางเอาไว้และดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) จัดให้มีการศึกษา และฝึกอบรมเพื่อให้มีความเข้าใจในแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) จัดหาทรัพยากรให้มีความเพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงาน

4.2.3 Check คือ การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน เมื่อทำการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนเพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและรีบดำเนินการแก้ไขจนได้รับกระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานที่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐาน

4.2.4 Act คือ การปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือแก้ไข้ปัญหา การปฏิบัติการใดๆ ที่เหมาะสมตามผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบ หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข แต่หากในกรณีที่ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้จัดทำเป็นมาตรฐาน ซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่า การนำไปปฏิบัติ และกำหนดเป็นมาตรฐาน (Action)

ปรีทรรศน์ พันธุบรรยงก์ (2545) กล่าวว่า วงจรคุณภาพ (PDCA : plan do check act) คือ องค์ประกอบหลักของวงจรการจัดการ ดังแผนภาพที่ 1

หมุนให้เร็ว หมุนให้ถูกต้อง

แผนภาพที่ 1 แสดงวงจรการจัดการ (ที่มา : ปรีทรรศน์ พันธุบรรยงก์, 2545)

คำว่า หมุนให้เร็ว หมุนให้ถูกต้อง ที่อยู่ทางด้านขวาของวงจรการจัดการนั้น คือ การหมุนวงจรอย่างถูกต้องตามขั้นตอน 1 รอบ จะส่งผลให้เกิดการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาได้ 1 ระดับ การหมุนให้เร็ว จะทำให้เกิดการปรับปรุงอย่างรวดเร็ว

อิโตชิ (2540) กล่าวถึง การบริหารงานด้วยระบบวงจรคุณภาพ จัดเป็นกิจกรรมการปรับปรุง และการควบคุมที่ประกอบไปด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปฏิบัติการแก้ไข โดยการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติตาม และตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ ถ้าผลลัพธ์ไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้ จะมีการทบทวนแผนการเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น การควบคุมและการปรับปรุงสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่ง ก็คือ การทำการวางแผน การกระทำ การตรวจสอบ และการแก้ไขซ้ำ การทำตามวงจรคุณภาพอย่างตั้งใจ และถูกต้องจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงาน เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำจะทำให้เกิดการปรับปรุง และระดับของผลลัพธ์จะสูงขึ้นเรื่อยๆ งานส่วนใหญ่จะกระทำซ้ำในสิ่งที่เคยทำมาก่อน ถึงแม้ว่างานนั้น จะดูเหมือนว่าเป็นงานใหม่ทั้งหมด ก็ยังคงมีส่วนประกอบหลายส่วนที่เหมือนหรือคล้ายกับสิ่งที่เคยทำมาก่อน การปรับปรุงคุณภาพส่วนใหญ่จะเป็นการพิจารณาวิธีการของงานที่กระทำซ้ำอย่างระมัดระวังและเป็นระบบ ตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ ตลอดจนมีการแก้ไขความไร้ประสิทธิภาพ

โทฮาวะ (2544) กล่าวว่า วงจรคุณภาพ คือ กระบวนการทำงานที่เปรียบกับวงล้อที่เต็มไปด้วย ขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข เมื่อวงล้อหมุนไป 1 รอบ จะทำให้งานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และหากการดำเนินงานนั้นเกิดการสะดุด แสดงว่ามีบางขั้นตอน หายไป เช่น ส่วนของการวางแผนหายไป เรียกว่า ประเภทไม่มีแผนการ ถ้าในส่วนของการตรวจสอบหรือ ปรับปรุงแก้ไขหายไป จะเรียกว่าพวกทำแล้วทิ้ง

ธีระชัย โสเมษตรินทร์ (2550) กล่าวว่า Deming (1980 : 112, อ้างถึงใน สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ 2542 : 188 – 190) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพวงจร PDCA มีกระบวนการบริหารตามลำดับ 4 ขั้นตอน ต่อไปนี้

1) การวางแผน (Plan) การวางแผนจะช่วยพัฒนาความคิดต่างๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมา ในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ ข้อกำหนดของการวางแผนมีดังนี้

- 1.1) กำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน
- 1.2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
- 1.3) กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายให้ชัดเจน และถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

2) การปฏิบัติ (Do) ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระบบ คือ

- 2.1) การวางกำหนดการ
 - 2.1.1) การแยกแยะกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องกระทำ
 - 2.1.2) กำหนดเวลาที่คาดว่าจะใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง
 - 2.1.3) การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ
- 2.2) การจัดแบบเมทริกซ์ (Matrix Management) การจัดการแบบนี้สามารถช่วยดึงผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่างๆ มาได้ และเป็นวิธีช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ
- 2.3) การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน
 - 2.3.1) ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมด และทราบเหตุผลที่ต้องกระทำนั้นๆ
 - 2.3.2) ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลยพินิจอันเหมาะสมในการปฏิบัติงานด้วยความยืดหยุ่นภายใต้ข้อจำกัดของแนวทางที่กำหนดไว้
 - 2.3.3) สอนให้ผู้ร่วมงานฝึกกระบวนการทางความคิด โดยการฝึกฝนด้วยการทำงาน (On - The - Job - Training)
 - 2.3.4) พัฒนาให้เป็นคนมีความสามารถหลายๆ ด้าน
 - 2.3.5) พัฒนาจิตใจรักการร่วมมือกัน

3) การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบทำให้รับรู้สถานการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

- 3.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
- 3.2) รวบรวมข้อมูล
- 3.3) พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
- 3.4) การรายงานจะเสนอผลการประเมิน รวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาด หรือความล้มเหลว

4) การแก้ปัญหา (Action) ผลของการตรวจสอบ หากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้น ทำให้งานที่ได้ไม่ตรงตามเป้าหมาย หรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาลูกตกหล่นและเด็กออกกลางคันตามลักษณะปัญหาที่ค้นพบ

- 4.1) ถ้างานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ

4.2) ถ้าพบความผิดปกติใดๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วหาการป้องกันเพื่อมิให้ความผิดปกติ
นั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก

4.3 ประโยชน์ของวงจรคุณภาพ (Deming Cycle)

4.3.1 เพื่อป้องกัน

- 1) การนำวงจร PDCA ไปใช้ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีการวางแผน การวางแผนที่ดีช่วยป้องกันปัญหา
ช่วยลดความสับสนในการทำงาน ลดการใช้ทรัพยากรมากหรือน้อยเกินความพอดี ลดความสูญเสียในรูปแบบต่างๆ
- 2) การทำงานที่มีการตรวจสอบเป็นระยะ ทำให้การปฏิบัติงานมีความรัดกุม และแก้ไขปัญหา
ได้อย่างรวดเร็วก่อนจะลุกลาม
- 3) การตรวจสอบที่นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วไม่เกิดซ้ำหรือ
ลดความรุนแรงของปัญหา ถือเป็นการนำความผิดพลาดมาใช้ให้เกิดประโยชน์

4.3.2 เพื่อแก้ไขปัญหา

- 1) หากเราพบสิ่งที่ไม่เหมาะสม ไม่สะอาด ไม่สะดวก ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ประหยัด
เราควรแก้ปัญหา
- 2) การใช้ PDCA เพื่อการแก้ไขปัญหาด้วยการตรวจสอบว่ามีอะไรบ้างที่เป็นปัญหา
เมื่อพบปัญหาก็นำมาวางแผนเพื่อดำเนินการตามวงจร PDCA ต่อไป

4.3.3 เพื่อปรับปรุง PDCA เพื่อการปรับปรุง คือ ไม่ต้องรอให้เกิดปัญหา แต่เราต้องแสวงหาสิ่งต่างๆ
หรือวิธีการที่ดีกว่าเดิมอยู่เสมอ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม และเมื่อเราคิดว่าจะปรับปรุงอะไร ก็ให้นำ
วงจร PDCA เป็นขั้นตอนในการปรับปรุงข้อสำคัญต้องเริ่ม PDCA ที่ตัวเองก่อนมุ่งไปที่บุคคลอื่น

5. บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ

5.1 บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการ : ระดับส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน/สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา/สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย/สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

5.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีเลขาธิการเป็นประธานคณะกรรมการ และกรรมการอื่น
ตามความเหมาะสม

5.1.2 กำหนดนโยบาย แผนและแนวทางการบริหารจัดการ กำกับ ติดตาม และดูแลช่วยเหลือ
ผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

5.1.3 ชี้แจง สร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ นโยบาย แผนและแนวทางการบริหารจัดการ
เพื่อติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาให้กับหน่วยงาน
ในสังกัดและภาคีเครือข่าย

5.1.4 ประสานการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานในสังกัดทุกระดับ หน่วยงานที่ร่วมบันทึก
ข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบ

การศึกษาและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวม
เสนอกระทรวงศึกษาธิการเดือนละ 1 ครั้ง

5.1.5 กรณี หน่วยงานในการจัดการศึกษาติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา
และออกกลางคันแล้วไม่พบตัวผู้เรียน ให้ดำเนินการส่งต่อข้อมูลให้กับกระทรวงศึกษาธิการรวบรวม และส่งต่อ
ข้อมูลให้กับหน่วยงานที่ร่วมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อดำเนินการติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุด
ออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคัน ให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป

5.2 บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการ : ระดับจังหวัด

5.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน/มีผู้แทนจากหน่วยงานที่ร่วม
บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) จาก 12 หน่วยงานในพื้นที่เป็นกรรมการและผู้อำนวยการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ทุกจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

5.2.2 ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา/สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย/สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัด เพื่อให้การดำเนินการ
ติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาต่อไป

5.2.3 ให้คำปรึกษาและแนะนำการดำเนินงานตามนโยบายให้กับหน่วยงานทางการศึกษา

5.3 บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการ : ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัด/อาชีวศึกษาจังหวัด/สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด

5.3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีหัวหน้าหน่วยงานเป็นประธานคณะกรรมการ และ
กรรมการอื่นตามความเหมาะสม

5.3.2 กำหนดแผนและแนวทางการดำเนินงานติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบ
การศึกษาและออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ
(MOU) และภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

5.3.3 วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคันที่
ได้รับแจ้งจากส่วนราชการ พร้อมกำหนดแผนและแนวทางการดำเนินงานติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจาก
ระบบการศึกษาและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ให้สถานศึกษาในสังกัดทราบและถือปฏิบัติ
โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

5.3.4 ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษาในสังกัด ในการติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบ
การศึกษาและออกกลางคัน โดยวิเคราะห์สภาพปัญหา หาสาเหตุ วิธีการแก้ไขปัญหา เป็นรายบุคคล และ
ดำเนินการให้ผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

5.3.5 ปฏิบัติงานร่วมกับสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่ายในพื้นที่

5.3.6 กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวม ต่อส่วนราชการต้นสังกัด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา/สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย/สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) และ กรรมการระดับจังหวัด เดือนละ 1 ครั้ง

5.4 บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการ : ระดับสถานศึกษา

5.4.1 แต่งตั้งคณะทำงาน โดยมีองค์ประกอบของคณะทำงานเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษา ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นประธาน เพื่อกำหนดแผนและแนวทางการดำเนินงานติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

5.4.2 วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคันที่ได้รับแจ้งจากหน่วยงานต้นสังกัด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา/ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัด/การศึกษาระดับอาชีวศึกษาจังหวัด/สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด/สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด) พร้อมกำหนดแผนและแนวทางการดำเนินงานติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบและออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

5.4.3 ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการลงพื้นที่ติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคัน โดยใช้ Mobile Application “พาน้องกลับมาเรียน” และเว็บไซต์ “พาน้องกลับมาเรียน” เป็นเครื่องมือในการติดตามและรายงานผล พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาลูกตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยวิเคราะห์สภาพปัญหา และแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล และดำเนินการให้ผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา พร้อมจัดทำแผนป้องกันผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา

5.4.4 ประสานการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ในการติดตามค้นหาผู้เรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาและออกกลางคัน ตลอดจนการดูแล ช่วยเหลือและส่งต่อ

5.4.5 สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน ให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ

6. การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)

การบูรณาการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” ด้วยการสร้างความร่วมมือและบูรณาการดำเนินงานภายใต้บันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกัน 12 หน่วยงาน ดังนี้

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ
- 2) กระทรวงมหาดไทย
- 3) กระทรวงสาธารณสุข
- 4) กระทรวงวัฒนธรรม
- 5) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- 6) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- 7) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 8) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 9) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- 10) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
- 11) กรุงเทพมหานคร
- 12) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

บทที่ 3

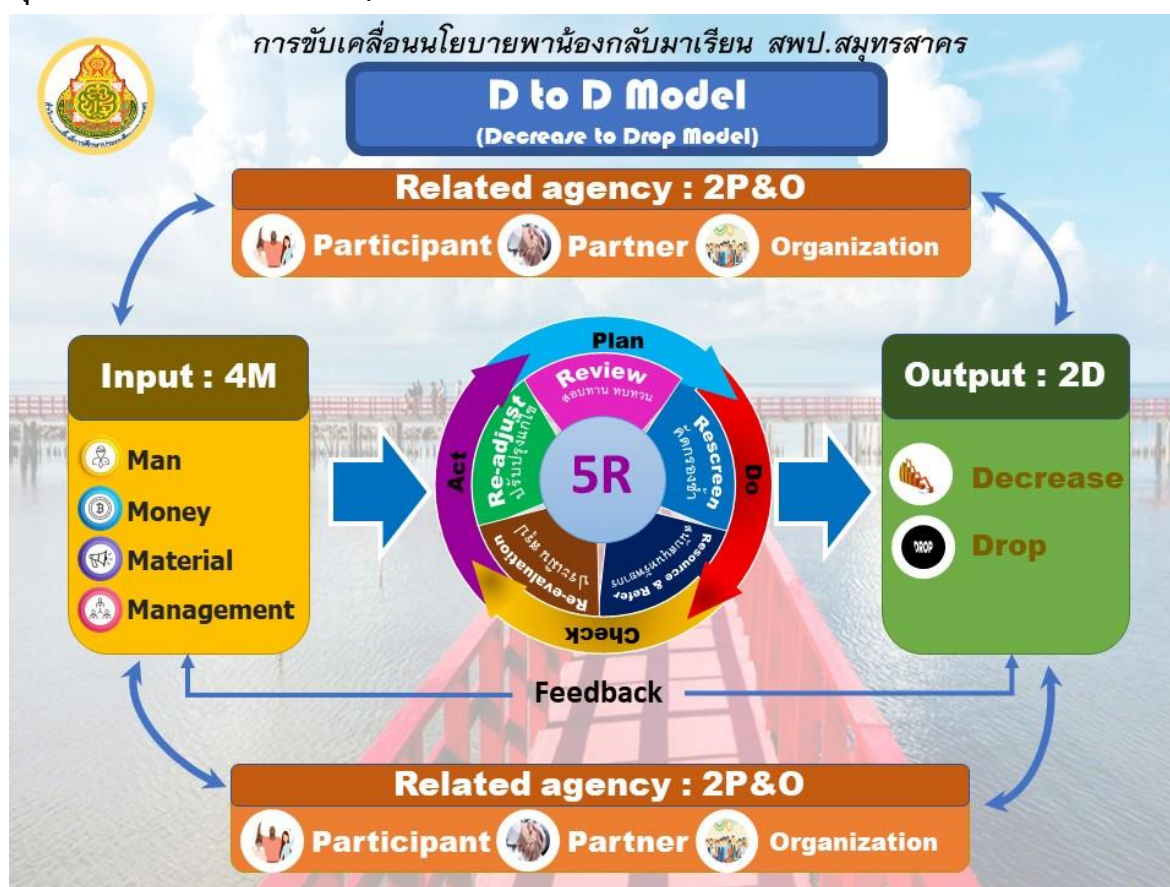
รูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน”

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

(Decrease to Drop Model : D to D Model)

รูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” (D to D Model) คือ รูปแบบการพาน้องกลับมาเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สร้างตามหลักการของทฤษฎีระบบ (System Theory) มีส่วนประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัย (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) ปัจจัยสนับสนุน (Related agency) โดยขับเคลื่อนด้วยกระบวนการ PDCA มีรายละเอียด ดังนี้

1. ส่วนประกอบของรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model)

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการพาน้องกลับมาเรียน (Decrease to Drop Model : D to D Model)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

จากแผนภาพที่ 2 อธิบายส่วนประกอบและลักษณะของรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) ตามแนวคิดเชิงระบบได้ ดังนี้

INPUT : 4M

Man	คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบาย ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ผู้อำนวยการกลุ่ม/หน่วย และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
Money	คือ การระดมทรัพยากรทางการศึกษา (ทุนการศึกษา/อุปกรณ์การเรียน/เครื่องอุปโภคบริโภค)
Material	คือ สื่อเทคโนโลยี ได้แก่ google form, Application, ฐานข้อมูลระบบ
Management	คือ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

PROCESS : 5R

Review	คือ การสอบถาม ทบทวน วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ (P)
Rescreen	คือ การคัดกรองซ้ำ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว จากการเยี่ยมบ้าน (D)
Resource and Refer	คือ การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อดูแลช่วยเหลือ/ส่งต่อ (D)
Re - evaluation	คือ คือการประเมินสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน (C)
Re - adjust	คือ การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (A)

OUTPUT : 2D

Decrease	คือ การลดจำนวนเด็กตกล้นและเด็กออกกลางคันในระยะแรก
Drop	คือ หายไป/ไม่มีเด็กตกล้น เด็กออกกลางคันในระยะต่อมา

RELATED AGENCY (2P&O)

Participant	คือ ผู้ที่เข้าร่วม ผู้ที่มีส่วนร่วม ผู้ร่วมมือ ผู้ร่วมกระทำ
Partner	คือ คู่คิด
Organization	คือ องค์กร

2. การดำเนินการรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model)

การนำรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) มีขั้นตอนดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนในการนำรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) สู่อสถานศึกษา

จากแผนภาพที่ 3 การนำรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) สู่อสถานศึกษา มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การประชาสัมพันธ์

- 1) จัดทำแผ่นพับ
- 2) จัดทำปฏิทินการพาน้องกลับมาเรียน (D to D Model)
- 3) จัดทำป้ายไวนิล
- 4) นำรูปแบบการพาน้องกลับมาเรียน (D to D Model) ประชาสัมพันธ์เว็บไซต์

2.2 การสื่อสารทำความเข้าใจ

1) ประชุมชี้แจงให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 102 โรงเรียน ให้มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจและร่วมวางแผน การนำรูปแบบ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) สู่สถานศึกษา

2) จัดทำเอกสารและคู่มือการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) สู่สถานศึกษา

2.3 การดำเนินงาน

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 102 โรงเรียน นำรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.4 การประเมินผล

- 1) กำหนดค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด
- 2) สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 3) นิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินงาน
- 4) สรุปและรายงานผล
- 5) เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์

3. ตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินการพาน้องกลับมาเรียน (D to D Model)

ตารางที่ 7 แสดงตัวชี้วัดความสำเร็จการดำเนินการตามรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) สู่สถานศึกษา

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
1. ร้อยละของเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันของสถานศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา	ร้อยละ 100
2. ร้อยละของผู้เรียนที่กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ได้รับการศึกษาอย่างน้อยจนจบการศึกษาภาคบังคับ และหรือได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการฝึกอบรมอาชีพและพัฒนาฝีมือเพื่อการมีงานทำ	ร้อยละ 100
3. จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการดูแล ช่วยเหลือ ส่งต่อ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน โดยบูรณาการดำเนินงานร่วมกับสถานศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	ไม่น้อยกว่า 5 หน่วยงาน
4. จำนวนโรงเรียนที่ติดตามค้นหาและช่วยเหลือ เด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน กับหน่วยงานที่ร่วมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามบทบาท หน้าที่หรือภารกิจของแต่ละหน่วยงาน	102 โรงเรียน
5. จำนวนโรงเรียนที่มีการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันผู้เรียนที่มีอยู่ในระบบการศึกษา หลุดออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน	102 โรงเรียน

บทที่ 4

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครและสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน ด้วยรูปแบบการ“พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model) ให้เป็นรูปธรรม ชัดเจน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. บทบาทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีหน้าที่ ดังนี้

1.1 ส่งเสริม สนับสนุน นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน “พาน้องกลับมาเรียน” ลงสู่หน่วยปฏิบัติ

1.2 จัดโครงการ/กิจกรรม โดยใช้กลไกของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการแนะแนวของสถานศึกษา

1.3 กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือ นักเรียนที่ประสบปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว ปัญหาเนื่องจากมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ปัญหาความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ ปัญหาอพยพตามผู้ปกครอง ปัญหาการเรียนการสอน ปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวและปัญหาอื่นๆ ในทุกกรณีที่ส่งผลให้เด็กตกหล่น และเด็กออกกลางคัน

1.4 เพิ่มช่องทางการรายงานนักเรียนที่มีปัญหาการตกหล่นและการออกกลางคัน โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย วิเคราะห์ สรุป และรายงานผล

2. บทบาทของสหวิทยาเขต

สหวิทยาเขต มีหน้าที่ ดังนี้

2.1 สหวิทยาเขตร่วมจัดทำแนวทางปฏิบัติ แจ้งสถานศึกษาในสหวิทยาเขตถือปฏิบัติและดำเนินการ

2.2 ส่งเสริม สนับสนุน ในการแต่งตั้งคณะกรรมการค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนในระดับสถานศึกษาให้ครบทุกแห่ง

2.3 กำกับ ติดตามช่วยเหลือเบื้องต้น กรณีนักเรียนมีปัญหาการตกหล่นและการออกกลางคันของสถานศึกษาในสหวิทยาเขต

2.4 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศของสหวิทยาเขตเพื่อรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เดือนละ 1 ครั้ง

2.5 สรุปผลดำเนินงานในรอบปีเพื่อเป็นข้อมูล สถิติ เด็กตกล่นและเด็กออกกลางคันในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. บทบาทของสถานศึกษา

สถานศึกษา มีหน้าที่ ดังนี้

3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกตกล่นและเด็กออกกลางคัน และช่วยเหลือผู้เรียนในทุกระดับ พร้อมทั้ง จัดตั้งศูนย์ประสานงาน “พาน้องกลับมาเรียน” ระดับสถานศึกษา

3.2 จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยคณะกรรมการการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกตกล่นและเด็กออกกลางคัน ด้วยรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model)

3.3 สถานศึกษาร่วมกับเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนจัดทำแผนป้องกันไม่ให้เกิดกลุ่มเสี่ยงหลุดออกจากระบบสถานศึกษา

3.4 สถานศึกษาดำเนินการตามแผนป้องกันไม่ให้เกิดกลุ่มเสี่ยงหลุดออกจากระบบสถานศึกษา โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียนและระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน

3.5 กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงที่ประสบปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัว ปัญหาเนื่องจากมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ปัญหาความเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ ปัญหาอพยพตามผู้ปกครอง ปัญหาการเรียนการสอน ปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวและปัญหาอื่นๆ ในทุกกรณีที่ส่งผลให้เกิดการตกล่น และออกกลางคัน

3.6 รวบรวมข้อมูลและรายงานคณะกรรมการระดับสหวิทยาเขตและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามลำดับ

3.7 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทการขับเคลื่อนรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน”
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
 (Decrease to Drop Model : D to D Model)

แผนภูมิที่ 1 แสดงบทบาทการขับเคลื่อนรูปแบบการ “พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร (Decrease to Drop Model : D to D Model)

บรรณานุกรม

- กัญญาวิรี ศรีบุรี. (2551, มกราคม – มีนาคม). “เศรษฐศาสตร์ข้างค่าย”. วารสารการbinทหารบก, 1(29), น. 81- 82.
- กัญญาวิรี ศรีบุรี. (2557, มกราคม – มิถุนายน). “การตกหล่นทางการศึกษา: ต้นทุนค่าเสียโอกาสทางสังคม”. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 1(1), น. 33 - 56.
- กฤตชัย อรุณรัตน์. (2561, 8 มกราคม). กศน. จัดหลักสูตรเพื่อ “เด็กตกหล่น” จากกระบวนการศึกษา. <https://www.thaihealth.or.th/Content/40165-- กศน.%20 จัดหลักสูตรเพื่อ%20"เด็กตกหล่น%20จากกระบวนการศึกษา.html>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565, 4 มีนาคม). คู่มือการใช้ระบบพาน้องกลับมาเรียน. <https://dropout.edudev.in.th>
- กรมวิชาการ. (2545). แผนภาพแสดงกระบวนการทำงานตามวงล้อเดิมมิ่ง. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2540). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา
- ครุฑชิต เมฆชลลา. (2552). การพัฒนาระบบการช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา. [การค้นคว้าแบบอิสระ]. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทวัช นูนารถ. (ม.ป.ป.). ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของเด็กและเยาวชน. <https://research.kpru.ac.th/sac/fileconference/ 18452018-05-04.pdf>
- แนวหน้า. (2564, 16 พฤศจิกายน). สฟฐ. เปิดตัวเลข “เด็กตกหล่น - ออกกลางคัน” ตั้งทีม “อสศ.” ตามหาเด็กกลับเข้าเรียน. มั่นคง ตรงไป ตรงมา แนวหน้า. <https://www.naewna.com/local/616114>
- เบญจลักษณ์ ลอยนอก. (2556). การศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปริทรรศน์ พันธุ์บรรยงก์. (2545). TQM ภาควิชา: เทคนิคการแก้ปัญหาแบบ “สียามา”. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).
- โทซาวะ บุนจิ. คิดใหม่ทำใหม่ ด้วยโคเซ็น แปลจาก Zoku Kousureba shiotono KAIZEN gadekiru, KAIZEN suihinshido manual โดยชไมพร สุธรรมวงศ์, สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น) กรุงเทพมหานคร: ส.เอเซียเพลส, 2544.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2561, 15 พฤศจิกายน). มอบ"กศน."เคาะประตูบ้าน ดึงเด็กตกหล่นออกกลางคันกลับสู่โรงเรียน. <https://www.thaipost.net /main/detail/22043>
- ธีระชัย โสมเกษตรินทร์ (2550) “การบริหารงานโครงการสอนซ่อมเสริมโรงเรียนบ้านนาดีทุ่งเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- พัฒนรัตน์ มณฑลอนันต์ธร. (2562). การแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนออกกลางคัน และเสี่ยงออกกลางคันในสถานศึกษาของเครือข่ายการจัดการศึกษา สพป.จันทบุรี เขต 1 โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.

- ภูมิ เพชรศักดิ์ศิริ. (2553). ความเสี่ยงต่อการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิชาการ, 14(3), 14-28.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. ปรัชญาดุซงึบบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2560.
- รุ่งโรจน์ อาริยะ. (2552). บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนวิทยาลัย การอาชีพเชียงคำ จังหวัดพะเยา. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- เรืองวิทย์ เกษมสุวรรณ. (2545). การจัดการคุณภาพ: จากTQC ถึง TQM, ISO 9000 และการประกันคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์
- วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2543). คุณภาพในงานบริการ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2564). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2565). ข้อมูลเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น [รายงานผลการวิจัย]. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา. สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. <http://www.soc.go.th>
- อัญชิสา อยู่ยืนยง. (2550). การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลให้เยาวชนตัดสินใจออกจากโรงเรียน กลางคัน ในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษา : ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School-based Management. หนังสือชุดปฏิรูปการศึกษาศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อิโตชิ. (2540). การบริหารคุณภาพ [Management by quality (MBQ)]. (ปรีชา ลีลานุกรม,ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ส.เอเซียเพรส.
- United Nations. (2021). The Sustainable Development Goals Report 2021. United Nations Publications. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2021.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ สพฐ 120/2565

ภาคผนวก ข

คำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรสาคร ที่ 229/2565 และ 38/2565

ภาคผนวก ค

คู่มือการใช้ระบบ “พาน้องกลับมาเรียน”

ภาพกิจกรรมการเข้าร่วมงานเปิด
 โครงการส่งเสริมโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน”
 วันที่ 16 – 17 มกราคม 2565
 ณ หอประชุมคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาพกิจกรรมการจัดทำคู่มือ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน
“พาน้องกลับมาเรียน” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

นายชาติชาย ชันทำ

นางภัทรนันท์ ไหลงาม

นายสมชาย นาคันต์

นายสมใจ ผิวสา

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

คณะทำงาน

นางภัทรนันท์ ไหลงาม

นายณริศ ทวีสุข

นายประสิทธิ์ กานดา

นางสุมาภรณ์ ดันงา

นางอรอุมา แจ่มเจ็ดริ้ว

นางสาวสมพิศ กอบจิตติ

นางสาวรัตติยา กาหลง

นางนิรณรา เนตรศิริ

นางวรรณกร ทวีแก้ว

นางสาวพรรณิ ใจเพิ่ม

นายเกษม เสือสีนวล

นางสมถวิล ศิลปะคนธรรมพ์

นายกษิต์เดช พรหมทอง

นางภิญญาพัชญ์ เกตุคชา

นายสุรศักดิ์ ธนวัฒภรณ์

นายชูศักดิ์ ทองสาสุข

นางสาวโสธธิมา ไกรเกตุ

นางสาวจุฑามาศ รักษาสวัสดิ์

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป้อมวิเชียรโชติการาม

ผู้อำนวยการโรงเรียนสมุทรมณีรัตน์

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอ้อมโรงหีบ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยกกระบัตร

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบางปิ้ง

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพธิ์แจ้

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนางสาว

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนไก่อ่ดี

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยกระบัตร

ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ป่งกรวิทยาพัฒนาฯ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังจระเข้

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโรงเข้

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมโชติ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

บรรณาธิการกิจ

นายณริศ ทวีสุข

นางสาวโสธธิมา ไกรเกตุ

นางสาวจุฑามาศ รักษาสวัสดิ์

ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

